

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) avd. Buskerud

c/o Steinar Stueflotten
Damenga 19
N-3032 Drammen

Telefon: 913 34 123 (+ 47)

e-post: buskerud@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Deres referanse:

Deres kontaktperson:
Landbrukskontoret

Vår kontaktperson:
Marius von Glahn

Dato: 27.02.2021

Kongsberg kommune
Postboks 115
3602 Kongsberg
Epost: postmottak@kongsberg.kommune.no

Tilrådning om ferdselsforbud ved hekkelokalitet av fiskeørn (*Pandion haliaetus*) ved Helgevannet i Kongsberg kommune (Barmen naturreservat)

Fra Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud (NOF)

og

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)

Grunnlag for henvendelsen

Flere hekkelokaliteter for fiskeørn og andre rovfuglarter er utsatt for forstyrrelser. I flere tilfeller fører forstyrrelsene til at hekkingen avbrytes og at flere truede arter imøteser en usikker fremtid.

NOF og NiB mottok bekymringsmelding om «omfattende forstyrrelser» og påfølgende avbrutt hekking av fiskeørn ved Helgevannet i Kongsberg kommune både 27.09.20 og 17.02.21.

Ifølge varsleren ble hekkeaktiviteten ved Helgevannet i Kongsberg kommune avbrutt senest i 2020 på grunn av forstyrrelsene i området - endog etter klekking.

Ved Helgevannet i Kongsberg kommune ble det for to år siden satt opp informasjonsplakater i samarbeid med SNO for å informere om hekkeaktiviteten i området. Målet var at besøkende viser varsomhet i nærheten av den kjente reirlokalisiteten (se nedenfor).

Fordi hekkingen i området likevel ikke lykkes må konstateres at plakatene ikke har noe reell virkning og at plakatene blir ignorert av fiskere og andre persongrupper som ferdes i disse områdene. NiB og NOF har samlet erfaringer fra flere lokaliteter i fylket hvor SNO-plakater med oppfordring om å vise hensyn ikke har blitt respektert. Noe som gjelder reirplasser av både både kongeørn og fiskeørn.

Helgevannet har i mange år vært et populært turområde i Kongsberg og i fjor ble det registrert en markant økning av friluftaktivitet og påfølgende forstyrrelser ved reirplassen grunnet corona-situasjonen. Samme grad av aktivitet i området kan forventes i år, noe som legger økt press på dyre- og fuglelivet ved Helgevannet.

Det var ikke bare i 2020 at hekkingen var mislykket i dette reiret. Hekkingen var blant annet også mislykket i 2007, 2008, 2009 og 2011 og det er det som er bakgrunnen for skiltingen våren 2019.

Tilråkning om hensynssone med ferdselsforbud

På bakgrunnen av denne problemstillingen ønsker Naturvernforbundet i Buskerud (NiB) og Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud (NOF) å tilråde kommunen etableringen av en hensynssone rundt hekkelokaliteten ved Helgevannet i Kongsberg kommune for å undersøke om dette tiltak viser positiv effekt.

For å beskytte fiskeørnene ved reirlokalisiteten mot unødvendige forstyrrelser i både hekke- og ynglingsperioden bør ferdselsforbudet gjelde i perioden f.o.m. 01. april t.o.m.15. august.

Både NiB og NOF mener at et ferdselsforbud i hensynssonen er det riktige virkemiddelet på en reirlokalisitet hvor det finnes dokumentasjon på at hekkingen ble avbrutt på grunn av unødvendige forstyrrelser.

Kongsberg kommune kan på grunnlag av «friluftslovens § 15» implementere et ferdselsforbud i denne hensynssonen. Kommunen kan i samråd med grunneieren vedta forbudet. Det er Statskog som er grunneier i det aktuelle området.

Frogn kommune går foran som et godt eksempel ved å ha innført ferdselsforbud på østsiden av Håøya i Oslofjorden. Ferdelsforbudet skal sikre reproduksjonen av havørn. (Kilde: <https://www.frogn.kommune.no/aktuelt/ferdselsrestriksjoner-pa-haoya-for-a-beskytte-havorn/>).

Kommunen har forstått at denne formen for naturforvaltning gir muligheter for en naturvennlig profilering.

Det finnes svært mange andre eksempler hvor norske kommuner rundt omkring i landet som har innført periodisk ferdselsforbud i hekkeområder på bakgrunn av samme problemstilling.

Konsulentfirmaet MultiConsult gir i veilederen med tittel «Anbefalte hensynssoner til sårbare arter av fugl» anbefalinger for aktuell dimensjonering av hensynssoner for ulike typer aktiviteter ved reirlokalteter.

Når det gjelder arten fiskeørn viser konsulenten til en hensynssone med en radius på 750m rundt reirlokalteten for turgåere.

(Kilde: <https://www.multiconsult.no/assets/Notat-06-04-2018.pdf>).

Statsforvalteren i Oslo og Viken (tidligere Fylkesmannen i Buskerud) oppfordrer personer som ferdes ved Helgevannet å holde 200-300 meter avstand til reirplassen (se bilde fra Morten Hunn nedenfor).

Uansett dimensjoneringen av hensynssonen tydeliggjør de ovenfor stående anbefalingene et generelt behov for hensynssoner rundt hekkeplasser til fiskeørn. NiB og NOF anbefaler etableringen av en hensynssone med en radius på 300-400 meter (minst 300 meter). Avstanden bør overholdes både på land og på vannet.

Vernet etter naturmangfoldloven (nml)

Hekkelokaliteten ved Helgevannet ligger i Barmen naturreservat. Formålsparagrafen i verneforskriften for Barmen naturreservat (§2) sikter blant annet til en bevaring av det biologiske mangfoldet, arter og naturlige prosesser i området.

Vernebestemmelsene i verneforskriften (§3) for Barmen naturreservat legger blant annet fast at «*dyrelivet, herunder reirplasser [...], er fredet mot skade og ødeleggelse.*» Erfaringen viser at bruken av kun infoplakater ikke er noe tilstrekkelig tiltak for å sikre at både formålsparagrafen eller denne vernebestemmelsen realiseres.

Vernebestemmelsene åpner også for etablering av enten regulering eller forbud mot ferdselen i hele eller deler av naturreservatet (jf. §3 – 6 i respektive verneforskrift: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2005-09-02-991>).

Naturreservat opprettes med hjemmel i nml. § 37, og er den strengeste formen for områdevern i Norge. Verneforskriften for naturreservat skal sikre at ingen foretar seg "*noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet*", jf. nml. § 37 tredje ledd første punktum.

Som et maksimum kan naturreservat "*totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel*", jf. nml. § 37 tredje ledd andre punktum.

Denne bestemmelsen gir hjemmel til å regulere alle typer tiltak og aktiviteter (også allemannsretten) så lenge de anses å forringe verneverdiene som er angitt i verneformålet.

Uregulert ferdsel ved reirplassen ved Helgevannet i Kongsberg kommune medfører mislykket hekking hos det lokale fiskeørnparet som er vernet gjennom både formålsparagrafen og vernebestemmelsene i respektive verneforskrift for Barmen naturreservat (se ovenfor).

«*I et naturreservat kan det vedtas alle former for begrensninger av allemannsretten som er begrunnet i verneverdiene angitt i verneformålet, dette kan være ferdselsforbud og teltforbud. Imidlertid skal ikke regulering gå lengre enn det som anses nødvendig*» Søholt M. 2018, side 49.

(Kilde:<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/13427/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>).

NiB og NOF mener at etableringen av en hensynssone med ferdselsforbud rundt reirlokalisiteten ved Helgevannet må anses som nødvendig fordi tidligere tiltak viste seg for å være utilstrekkelig. Fiskeørnparet har avbrutt hekkingen til tross for at SNO har satt opp infoplakater i området.

Fiskeørn (*Pandion haliaetus*)

Fiskeørn er en rødlistet fugleart som har statusen «nær truet» på den norske listen for utrydningstruede arter.

Arten er totalfredet i Norge siden 1962 og overvintrer hvert år i tropisk Vest-Afrika. Norge følger en internasjonal forpliktelse til å ta vare på denne arten blant annet gjennom Bonnkonvensjonen.

I Norge var arten blitt nesten borte i 1930- og 1940-årene, men har siden tiltatt i antall og hekker nå først og fremst østafjells fra Sørlandet til Trøndelag, og i Finnmark. Den norske hekkebestanden er anslått til kun 150–200 par.

I dokumentet «Svar på høring om nasjonal ramme for vindkraft» (svar til NVE, datert 30.09.2019) uttaler Kongsberg kommune seg negativ til byggingen av vindmøller på land, blant annet for ikke å risikere at det drepes fiskeørner ved kollisjonen med rotorblader. I høringssvaret sitt forklarer kommunen at: «Et tiltak som gir en slik økning i dødelighet på truede arter kan ikke være i tråd med Naturmangfoldloven og er heller ikke i tråd med kommunale vedtak om å legge vekt på naturmangfold.»

Både NiB og NOF setter veldig stor pris på fremgangsmåten Kongsberg kommune har valgt i denne saken og håper at Kongsberg kommune tviholder ved denne holdningen ved å imøtekomme denne tilrådingen for å ta vare på fiskeørnene i distriktet ikke bare i fortiden, men også i fremtiden.

Med vennlig hilsen,

Marius von Glahn
Naturvernkontakt
v/ NOF avd. Buskerud
Tlf.: 991 60 745

Martin Lindal
Leder
v/ Naturvernforbundet i Buskerud
Tlf.: 913 34 123

Kopi til:

Statens naturoppsyn

Statskog

Even Knutsen – seniorrådgiver v/ Statsforvalteren i Oslo og Viken

Martin Lindal v/ Naturvernforbundet i Buskerud

Thor Erik Jelstad naturundersøkelser

Steinar Stueflotten v/ Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud